DOI 10.15290/cnisk.2021.01.10.09

JUSTYNA GRANATOWSKA
https://orcid.org/0000-0003-4731-3832
Instytut Studiów Kobiecych

Kwestia kobieca w Polskiej Kronice Filmowej (postulaty badawcze w zarysie)[1]

Streszczenie

Przez 50 lat działalności Polska Kronika Filmowa wielokrotnie skupiała się na kobiecie jako bohaterce swoich materiałów. Wydania Kroniki, ukazując przekoloryzowany i odpowiednio ocenzurowany obraz rzeczywistości, pełniły funkcję instrumentu propagandowego rządu PRL, prezentując społeczeństwu obrazy mające skłonić je do określonych zachowań i przyjęcia pewnych poglądów. W zależności od sytuacji polityczno-gospodarczej w kraju oraz podejmowanych przez władze decyzji wizerunek kobiet zmieniał się na przestrzeni tych lat niejednokrotnie.

Wśród wydań kroniki najczęściej natknąć się można na wizerunek przedstawiający kobietę jako matkę oraz robotnicę. Obrazy o rodzicielkach najczęściej obejmowały indywidualne historie jednostek poświęcających się wychowaniu potomstwa, ale także kwestie infrastruktury państwowej mającej ułatwić funkcjonowanie pracującym matkom.

Kronika usiłowała przekonać kobiety do podejmowania pracy zawodowej – często profesji trudnych, uważanych powszechnie za domenę mężczyzn, jak np. sztygara w kopalni, hutnika, murarza czy też kolejarza.

[1] Publikacja przygotowana/finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą DIALOG w latach 2019–2021. Jest wynikiem udziału w projekcie badawczym pt. „Ośrodek badań historii kobiet", nr 0016/DLG/2019/10.

Ponadto prezentowano sylwetki kobiet-wzorów do naśladowania, oddanych pracy, przekraczających wyznaczone przez siebie normy produkcyjne, pracujących na rzecz społeczeństwa lokalnego, mających za zadanie zachęcić do podjęcia podobnych zobowiązań Polek pełniących jedynie funkcje gospodyń domowych.

Słowa kluczowe: Polska Kronika Filmowa, kobieta, wizerunek kobiet, PRL

THE WOMEN'S ISSUE IN THE POLISH FILM CHRONICLE (RESEARCH POSTULATES IN OUTLINE)

Abstract

For 50 years of its work, Polish Film Chronicle has repeatedly focused on women as the hero of its materials. The editions of the Chronicle, showing an over-colored and properly censored picture of reality, acted as a propaganda instrument of the PRL government, presenting the public with images that were to induce them to certain behaviors and adopt certain views. Depending on the political and economic situation of the country and the decisions made by the authorities, the image of women has changed many times over the years.

Among the editions of the chronicle, the most common image is a woman as a mother and a worker. Pictures about mothers most often included individual stories of individuals devoted to raising their children, as well as issues of country infrastructure aimed at facilitating the functioning of working mothers.

The Chronicle tried to convince women to take up professional work – often difficult professions, commonly considered to be the domain of men, such as a mine foreman, a steel worker, a bricklayer or a railwayman. In addition, the profiles of women – role models, dedicated to work, exceeding the production standards set by them, working for the local society, were presented, aimed at encouraging Polish women who only act as housewives to undertake similar commitments.

Keywords: Polish Film Chronicle, woman, image of women, PRL

Wprowadzenie

Wizerunek kobiet w Polskiej Kronice Filmowej zmieniał się kilkukrotnie na przestrzeni pięćdziesięciu lat jej działalności. W zależności od prowadzonej przez państwo polityki i idących za nią potrzeb obraz ten podlegał licznym modyfikacjom. Co istotne, wart

zaznaczenia jest charakter produkowanych, a następnie emitowanych przez Kronikę materiałów – miały one wymiar czysto propagandowy, stanowiły swoistego rodzaju instrument sprawowania władzy, mający na celu dostarczenie społeczeństwu skrzętnie dobranych i ocenzurowanych komunikatów, o których doborze decydowały najwyższe organy państwowe[2].

W początkowych latach działalności kroniki kobiety najczęściej ukazywane były przez pryzmat roli gospodyń domowych i nieaktywnych zawodowo matek. Przykładem jest wydanie PKF 42/46 ukazujące zajęcia uczennic Państwowego Gimnazjum Gospodarstwa Domowego na Saskiej Kępie, na których to dziewczęta uczyły się „gotować smacznie i tanio", nakrywać do stołu oraz odpowiednio dysponować posiadanymi w gospodarstwie domowym zasobami[3]. Obraz ten odpowiadał przyjętemu w ówczesnych czasach podziałowi ról w społeczeństwie, w których mężczyznom przypadała rola głowy rodziny odpowiedzialnego za uzyskanie środków do jej utrzymania, natomiast kobietom pozostawiano zajmowanie się obowiązkami domowymi oraz wychowywaniem dzieci. Zmianę pozycji kobiet w społeczeństwie spowodowały liczne przemiany polityczne oraz socjalne będące skutkiem sytuacji w kraju po zakończeniu drugiej wojny światowej[4]. Zniszczenia materialne spowodowane wojną, ubóstwo oraz brak rąk potrzebnych do odbudowy kraju – mężczyzn, którzy zginęli na wojnie albo nie powrócili z emigracji, spowodowały, że kobiety niejako zostały zmuszone do podejmowania pracy zarobkowej. Zwykle niewykształcone, nieposiadające kwalifikacji zawodowych i mające na utrzymaniu dzieci podejmowały się jakiejkolwiek, nisko opłacanej oraz ciężkiej pracy. Zmiany przyniosły zapowiedzi wdrażania w życie narodowych planów gospodarczych – trzyletniego, mającego na celu odbudowę gospodarki krajowej po wojnie, oraz sześcioletniego, którego głównym założeniem było intensywne zindustrializowanie Polski[5]. Istotną zmianą było usystematyzowanie w konstytucji z 1952 roku, w art. 66, kwestii równości kobiet i mężczyzn „we wszystkich dziedzinach ży-

---

[2] Marek Cieśliński, *Piękniej niż w życiu. Polska Kronika Filmowa 1944–1994*, (Warszawa: Wydawnictwo Trio, 2006), 9.

[3] PKF 42/46.

[4] Halina Mortimer-Szymczak, Jadwiga Florczak-Bywalec, „Praca i kwalifikacje kobiet w Polsce", *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica*, nr 72, 1988, 81.

[5] Renata Bláha, „Z kuchni do kopalń – wizja kobiecości w Polskiej Kronice Filmowej w latach 1947–1955", *Acta Humana*, nr 7, 2016, 147–148.

cia państwowego, politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego”[6], a także wskazanie na równouprawnienie w płacy za tę samą pracę, w nauce, wypoczynku itp. W konstytucji znalazł się również zapis dotyczący otoczenia szczególną opieką państwa kobiety ciężarnej oraz matki z dzieckiem – poprzez udzielanie płatnych urlopów w związku z porodem, a także obietnice „rozbudowy sieci zakładów położniczych, żłobków i przedszkoli, rozwój sieci zakładów usługowych i żywienia zbiorowego”[7]. To m.in. te czynniki wpłynęły na zmianę w prezentowaniu wizerunku kobiet w wydaniach Kroniki. Promować zaczęto jednostki podejmujące pracę zawodową, w szczególności zaś sylwetki przodownic pracy, ukazując je jako spełnione, realizujące się na wielu płaszczyznach i zadowolone z życia kobiety. Roztaczane przez Polkami wizje szybkiego awansu społecznego, wyższej płacy, a co za tym idzie polepszenie statusu materialnego oraz powszechne poważanie społeczne miały za zadanie skłonić do podjęcia tych samych kroków przez kobiety, które jeszcze nie zdecydowały się na rozpoczęcie pracy zarobkowej. Zapewnienia o tym, że kobiety realizują się i osiągają sukcesy w trudnych, dotychczas dostępnych jedynie dla mężczyzn profesjach lub wykonują i przekraczają plany produkcyjne w zakładach pracy, stanowiły dużą zachętę dla tej części społeczeństwa polskiego.

Rozwinięcie

W materiałach PKF kobiety prezentowane były najczęściej w dwojaki sposób: jako matki i opiekunki gospodarstwa domowego oraz przez pryzmat pracy zawodowej. Oczywiście jest to tylko uogólniony obraz – bywały bowiem wydania o zupełnie innej tematyce, jak chociażby materiały o kobietach mających nietypowe zainteresowania czy też bohaterkach ważnych wydarzeń krajowych. Istotne jest również zaznaczenie, że Kronika często przekazywała zbiorowy obraz kobiet jako pewnych społeczności – np. osób żyjących na wsi w konkretnych częściach Polski, robotnic zatrudnionych w danej fabryce, studentek lub mieszkanek tego samego osiedla.

[6] Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r., Dz.U. 1952 Nr 33, poz. 232.
[7] Ibidem.

Wśród wydań odnoszących się do roli matki sztandarowe były te relacjonujące coroczne obchody Dnia Matki, jak chociażby wydanie PATMF.647 z 1937 r. ukazujące uroczystości na stadionie Wojska Polskiego w Warszawie[8]. Innym materiałem zrealizowanym z okazji tego samego święta były „Portrety Matki". Bohaterką jednego z nich jest Hanna Chmiel – pokazana w sytuacji, w której przeprowadza z niesłyszącą córką Karoliną ćwiczenia logopedyczne z użyciem lustra oraz przygotowanymi specjalnie w tym celu kartami z nieskomplikowanymi wyrażeniami. Matczyna miłość i poświęcenie sprawiają, że dziecko „słyszy z ruchu warg" – umie mówić oraz bawić się z rówieśnikami w przedszkolu[9]. Postaci matek pojawiają się również w materiałach związanych z pracą zawodową kobiet oraz z pomocą, jaką oferowała im Polska Ludowa w wypełnianiu rodzicielskich obowiązków. Mowa tu zarówno o placówkach opiekuńczo-wychowawczych administrowanych przez miasta, jak i o udogodnieniach zapewnianych przez same zakłady pracy przez tworzenie przyzakładowych żłobków i przedszkoli, co zaprezentowano w materiałach dotyczących Zakładów Azotowych w Tarnowie[10] czy też fabryki włókienniczej Geyera[11]. Obiekty te opisywane są jako odznaczające się wzorową czystością, doskonałym odżywianiem oraz serdeczną troską, jaką otaczane są dzieci pod nieobecność rodzicielek, pracujących spokojnie, gdyż wiedzą, że ich pociechom niczego nie brakuje[12]. W materiale ukazującym pracę kobiet w warszawskich Zakładach Przemysłu Odzieżowego im. Obrońców Warszawy ujrzeć można natomiast nowatorskie rozwiązania zakładowe umożliwiające kobietom odejście od miejsca pracy na czas karmienia dziecka, znajdującego się do tego czasu pod profesjonalną opieką pracownic przyzakładowego, nowocześnie wyposażonego żłobka[13]. Wszystkie te zabiegi państwa miały na celu zapewnienie

[8] Materiał pt. „Doroczne obchody Dnia Matki", PATMF.647, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/9872>.

[9] Materiał pt. „Portret Matki", PKF 23/76 Wydanie A, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http: //repozytorium.fn.org.pl/?q=en/node/11126>.

[10] Materiał pt. „Przemysł ludziom. Przemysł – ludziom pracy. Sprawy socjalne w tarnowskich »Azotach«", PKF 24A/76, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/n ode/11329>.

[11] Materiał pt. „Żłobek dziecięcy w fabryce Geyera", PKF 6/46, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/4419>.

[12] Ibidem.

[13] Materiał pt. „W żłobku WZPO", PKF 52/50, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=en/node/6653>.

kobietom możliwości pogodzenia obowiązków rodzicielskich z rozwojem zawodowym[14]. Materiał ze wspomnianego już cyklu „Portret Matki" z 29 maja 1976 r. przedstawia natomiast specjalnie przystosowany oddział pracy dla kobiet ciężarnych w Zakładach Włókienniczych im. Harnama w Łodzi. Wskazane zostało, że „jest to oddział pracy lekkiej, w dobrych warunkach. Każdego dnia przyszłe matki odwiedza lekarz i położna"[15]. Materiały prezentowane w Polskiej Kronice Filmowej poruszały również inną istotną kwestię, jaką była edukacja przyszłych matek. Wydanie z 14 października 1953 r. noszące tytuł „Zmieniło się w Komarowie. Matki z Komarowa" odnosi się do małej wioski na Lubelszczyźnie, w której istnieje zarówno izba porodowa, jak i szkoła matek. Lektor wskazuje jako wzór i autorytet komarowskich kobiet doktor Natalię Zaleską, przeprowadzającą wykłady i edukującą społeczność wiejską w zakresie higieny i zdrowia. Dzięki jej staraniom żadna kobieta nie rodzi w domu, a przed narodzinami dziecka może uzyskać bezcenną wiedzę na temat tego, w jaki sposób odpowiednio zajmować się potomstwem[16].

Omawiając kwestię wizerunku kobiety jako pracownicy, trzeba zauważyć, że w pierwszych latach działalności Polskiej Kroniki Filmowej kładziono szczególny nacisk na promowanie treści emancypacyjnych, by zachęcić kobiety do wzięcia czynnego udziału w odbudowie zrujnowanego wojną kraju. Istotne jest wspomnienie o wdrażaniu w życie kolejnych narodowych planów gospodarczych – trzyletniego oraz sześcioletniego, które miały niebagatelny wpływ na promowanie przez Kronikę treści zachęcających kobiety do podjęcia pracy zawodowej, często w profesjach uważanych powszechnie za domenę mężczyzn. Wśród materiałów PKF odnaleźć można zarówno takie, które odnosiły się do grup osób, jako bohatera zbiorowego, jak i te ukazujące poszczególne jednostki. Przykładowo wyróżnić można materiał ukazujący trzy zespoły murarek pracujących na budowie osiedla robotniczego na Mirowie w Warszawie.

[14] Marek Kosma Cieśliński, *Polska Kronika Filmowa. Podglądanie PRL-u*, (Olszanica: Wydawnictwo BOSZ, 2016), 36.

[15] Materiał pt. „Portret matki. Oddział pracy dla ciężarnych w Zakładach Włókienniczych im. Harnama w Łodzi. Włókniarka z Zakładów Harnama", PKF 22B/76, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/11510>.

[16] Materiał pt. „Zmieniło się w Komarowie. Matki z Komarowa", PKF 44/53, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/7764>.

Określane są one mianem rekordzistek po porównaniu wydajności ich pracy do pracujących w tych samych warunkach murarzy mężczyzn[17]. Innym przykładem może być zaprezentowanie w komunikacie obrazu dumnych traktorzystek z wiejskich terenów, których ofiarna praca przyczyniła się do zwycięskiego zakończenia kampanii żniwnej w województwie poznańskim[18]. Spośród materiałów związanych z pracą na rzecz państwa grup kobiet wskazać można również wydania PKF: 43/50 – ukazujące wkład pracy murarek w odbudowę zniszczonego wojną Białegostoku, którym przewodzi Wiera Majewska, wielokrotna przodownica pracy[19], oraz 2/51 – prezentujące pracę brygady kolejarek, zajmującej się obsługą ruchu pociągów na stołecznym Dworcu Śródmieście. Jak mówi lektor – cała stacja obsługiwana jest jedynie przez „kolejarzy w spódnicach" – począwszy od zawiadowcy stacji, poprzez kasjerki, bileterki i dyżurne ruchu, kończąc na pracownicach nastawni i spikerce zapowiadającej komunikaty przez megafony[20]. W materiale autorstwa J. Zelnika o tytule „Kobiety naszych dni", podsumowującym obrady I Ogólnopolskiego Kongresu Ligii Kobiet z 1951 r., możemy ujrzeć kobiety: tokarzy, rewidentów kolejowych, inżynierów architektów czy też brygadzistów zajmujących się konserwacją maszyn rolniczych[21]. Oczywiście przykłady te można mnożyć, w ciągu lat bowiem powstało wiele materiałów, w których chciano ukazać, że kobieta może dobrze się odnaleźć i efektywnie pracować w każdym zawodzie, z naciskiem na te, które powszechnie uważane były za męskie.

Najbardziej imponujące są jednak materiały poświęcone indywidualnym bohaterkom PKF-u. W tym miejscu przytoczyć należy postaci: sztygara na kopalni Zofii Lachowskiej[22], pracownicy huty zajmującej się wytwarzaniem form do odlewów hutniczych

[17] Materiał PKF 29/49.

[18] Materiał PKF 39/49.

[19] Materiał pt. „Rośnie Białystok", PKF 43/50, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6624>.

[20] Materiał pt. „Stację obsługuje brygada kobieca. Dworzec Warszawa Śródmieście obsługiwany przez kobiety", PKF 2/51, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=en/node/7139>.

[21] Jan Zelnik, *Kobiety naszych dni. Reportaż z obrad I Ogólnopolskiego Kongresu Ligi Kobiet*, film dokumentalny, (Warszawa: Wytwórnia Filmów Dokumentalnych, 1951).

[22] Materiał pt. „Sztygar Zofia Lachowska – pierwsza kobieta sztygar", PKF 9/51, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/7186>.

Ireny Dziklińskiej[23], młodej przodownicy w zakładach elektrotechnicznych Krystyny Sobiech[24] czy też kierowcy taksówki Barbary Wojtowicz[25], które stawiane były za wzór pracownic wykonujących zawody męskie. Ukazywane również były portrety kobiet – przodownic pracy, trudniących się tkactwem czy włókniarstwem, bijących rekordy w zakresie wykonywania pracy ponad normę. Co istotne, warto wspomnieć o kwestii zobowiązań produkcyjnych, składanych przez pojedynczych pracowników lub całe załogi w celu uświetnienia jakiegoś ważnego wydarzenia, np. Międzynarodowego Dnia Kobiet bądź Święta Pracy. Kobiety, podejmujące się tego typu „ślubowania", swoją ofiarną, najczęściej przekraczającą kilkakroć normę pracą, wyrażały swoje oddanie zarówno wspólnocie, w jakiej pracowały, jak też całemu społeczeństwu polskiemu. Przykładami mogą być tkaczka Janina Sielska obsługująca jednocześnie 32 krosna (zamiast standardowych ośmiu) w Państwowych Zakładach Przemysłu Bawełnianego w Łodzi[26] czy też wspomniana już Irena Dziklińska, która, „wprawiając w zdziwienie starych hutników", wykonała 700% normy[27].

Ważne jest uwypuklenie, że kobiety niejednokrotnie nagradzane były nie tylko za ogromne zasługi w związku z wykonywaniem pracy (np. przekroczenie normy produkcyjnej), ale również za samo wzorowe podejście do jej realizowania. Jako przykład posłużyć może sylwetka wspomnianej już Krystyny Sobiech, pracownicy Zakładów Przemysłu Elektrotechnicznego im. Róży Luksemburg w Warszawie. Oprócz bycia przodownicą pracy stała na czele brygady młodzieżowej oraz była aktywnym członkiem ZMP i Ligi Kobiet. Ponadto określana była mianem entuzjastki sportu motorowego i reprezentantowała drużynę zrzeszenia „Stal" w tenisie stołowym. Za swoje zasługi oraz nienaganną postawę młoda brygadzistka na-

[23] Materiał pt. „Hutnicy meldują. Pracownicy Huty »Zygmunt« – Irena Dzieklińska – Łagiewniki", PKF 45/50, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6639>.

[24] Materiał pt. „Przodownica Krystyna Sobiech", PKF 8/52, [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6724>.

[25] Materiał pt. „Tajemnica taksówki nr 127 (kobieta szofer z Poznania)", PKF 7/48, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/5723>.

[26] Materiał pt. „32 krosna Janiny Leśniewskiej", PKF 11/49, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/4994>.

[27] Materiał pt. „Hutnicy meldują. Pracownicy Huty »Zygmunt« – Irena Dzieklińska – Łagiewniki".

grodzona została dwupokojowym mieszkaniem w Marszałkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej[28].

W materiałach Polskiej Kroniki Filmowej poruszany był również temat piastowania przez kobiety wysokich stanowisk urzędniczych i kierowniczych – jak było to w przypadku 25-letniej pani wójt gminy Wojnów Heleny Wytrwał[29], prezydenta Pabianic Łucji Sulej[30] czy też dyrektora naczelnego Łódzkich Zakładów Pasmanteryjnych Janiny Kalinowskiej[31].

Co istotne, realizatorzy Polskiej Kroniki Filmowej zwracali uwagę na to, aby prezentowane przez nich wizerunki indywidualne kobiet miały charakter multifunkcyjny. Bohaterki, w szczególności reportaży dotyczących ich wyróżniającej się na tle społeczeństwa pracy zawodowej, w dalszej części materiału ukazywane były w innych rolach – matek, gospodyń domowych czy też działaczek społecznych lub partyjnych. Promowany i pożądany obraz kobiety wskazywał, że musi być ona wszechstronna i realizować się na kilku polach – zarówno zawodowym, rodzinnym, naukowym, jak i społecznym. Tu przytoczyć można chociażby przykład wiejskiej nauczycielki Ireny Matysówny, która nie ograniczając się jedynie do pracy w szkole, popołudniami pełniła dyżury w bibliotece gminnej, a wieczorami prowadziła „godziny głośnego czytania" w miejscowym kole Ligi Kobiet[32]. Podobnie było w przypadku wspomnianej taksówkarki z Poznania, pełniącej również rolę matki dwójki dzieci oraz jednocześnie studentki tamtejszego Instytutu Rolniczego[33], a także przebierającej węgiel na sortowni kopalni Franciszce Kasprzyk, która po pracy uczyła się czytania i pisania oraz realizowała się społecznie w Lidze Kobiet[34].

---

[28] Materiał pt. „Przodownica Krystyna Sobiech".

[29] Materiał pt. „Wójt gminy Wojnów", PKF 7/49, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/4979>.

[30] Materiał pt. „Kobieta prezydentem miasta", PKF 12/49, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/5002>.

[31] Jan Zelnik, *Kobiety naszych dni…*

[32] Materiał pt. „Nauczycielka wiejska. Młoda zetempówka nauczycielką wiejską", PKF 12/51, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6890>.

[33] Materiał pt. „Tajemnica taksówki nr 127 (kobieta szofer z Poznania)".

[34] Materiał pt. „Górnik – Franciszka Kasprzyk", PKF 10/50, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6184>.

Zakończenie

Wydania Kroniki prezentujące portrety wspomnianych kobiet miały z całą pewnością na celu działania propagandowe. Przedstawiany obraz miał być swoistą inspiracją, godnym naśladowania wzorem, do którego dążyć powinna każda kobieta w Polsce Ludowej. Jego głównym celem było zmanipulowanie społeczeństwa oraz wykorzystanie udostępnianego obrazu do zaspokajania oraz realizowania celów politycznych – zarówno doraźnych, jak i tych o charakterze długofalowym[35]. Można by stwierdzić, że prezentowana w materiałach Kroniki rzeczywistość cechowała się życzeniowością – za pomocą skutecznego filtrowania informacji i opracowania materiału przez aparat cenzury władza upowszechniała wykreowany przez siebie pożądany obraz sytuacji w kraju[36]. Wciąż uśmiechnięte, pracujące na kilku zmianach w fabrykach kobiety, po pracy zajmujące się obowiązkami domowymi, rodziną oraz realizujące się społecznie na spotkaniach, np. Ligi Kobiet, to obraz, w który trudno uwierzyć mimo usilnych zapewnień lektora Kroniki.

Bibliografia

Opracowania

Bláha, Renata. „Z kuchni do kopalń – wizja kobiecości w Polskiej Kronice Filmowej w latach 1947–1955", *Acta Humana*, nr 7, 2016, 145–155.

Cieśliński, Marek Kosma. *Polska Kronika Filmowa. Podglądanie PRL-u*, (Olszanica: Wydawnictwo BOSZ, 2016).

Cieśliński, Marek. *Piękniej niż w życiu. Polska Kronika Filmowa 1944–1994*, (Warszawa: Wydawnictwo Trio, 2006).

Mortimer-Szymczak, Halina, Florczak-Bywalec, Jadwiga. „Praca i kwalifikacje kobiet w Polsce", *Acta Universitatis Lodziensis*. Folia Oeconomica, nr 72, 1988, 84–93.

[35] Marek Cieśliński, *Piękniej niż w życiu*, 9.
[36] Ibidem, 29.

Akty prawne

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r., Dz.U. 1952 Nr 33, poz. 232.

Wydania Polskiej Kroniki Filmowej

PATMF.647 „Doroczne obchody Dnia Matki", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/9872>.

PKF 6/46, „Żłobek dziecięcy w fabryce Geyera", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/4419>.

PKF 7/48, „Tajemnica taksówki nr 127 (kobieta szofer z Poznania)", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/5723>.

PKF 7/49, „Wójt gminy Wojnów", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/4979>.

PKF 11/49, „32 krosna Janiny Leśniewskiej", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/4994>.

PKF 12/49, „Kobieta prezydentem miasta", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/5002>.

PKF 29/49.

PKF 39/49.

PKF 10/50, „Górnik – Franciszka Kasprzyk", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6184>.

PKF 43/50, „Rośnie Białystok", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6624>.

PKF 45/50, „Hutnicy meldują. Pracownicy Huty »Zygmunt« – Irena Dzieklińska – Łagiewniki", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide Web: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6639>.

PKF 52/50, „W żłobku WZPO", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=en/node/6653>.

PKF 2/51, „Stację obsługuje brygada kobieca. Dworzec Warszawa Śródmieście obsługiwany przez kobiety", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=en/node/7139>.

PKF 9/51, „Sztygar Zofia Lachowska – pierwsza kobieta sztygar", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/7186>.

PKF 12/51, „Nauczycielka wiejska. Młoda zetempówka nauczycielką wiejską", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6890>.

PKF 8/52, „Przodownica Krystyna Sobiech", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6724>.

PKF 44/53, „Zmieniło się w Komarowie. Matki z Komarowa", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <https://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/7764>.

PKF 22B/76, „Portret matki. Oddział pracy dla ciężarnych w Zakładach Włókienniczych im. Harnama w Łodzi. Włókniarka z Zakładów Harnama", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/11510>.

PKF 23/76, Wydanie A „Portret Matki", [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=en/node/11126>.

PKF 24A/76, „Przemysł ludziom. Przemysł – ludziom pracy. Sprawy socjalne w tarnowskich »Azotach«, [online] [dostęp: 10.02.2021]. Dostępny w World Wide: <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/11329>.

Zelnik, Jan. *Kobiety naszych dni. Reportaż z obrad I Ogólnopolskiego Kongresu Ligi Kobiet*, film dokumentalny, (Warszawa: Wytwórnia Filmów Dokumentalnych, 1951).